

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Nathaniel Hawthorne
THE SCARLET LETTER

ISBN 978-86-10-00893-7

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Skerletno Slovo

NATANIJEL HOTORN

Preveo Vladislav Savić

 izdavaštvo
vulkan

Beograd, 2014.

CARINARNICA

Uvod u Skerletno slovo

Iako ne volim da govorim mnogo o sebi i svojoj privatnosti pored kamina i s bliskim prijateljima, ipak, dva puta u životu ovladao je mnome neki autobiografski nagon da se obratim javnosti. Prvi put je to bilo pre tri-četiri godine. Tada sam podario čitaocu – bez ikakvog razumnog povoda koji bi mogao zamisliti dobrodušni čitalac ili nametljivi pisac – opis svoga života provedenog u dubokoj tišini stare sveštenečke kuće. A sada – pošto sam, bez svoje zasluge, imao dovoljno sreće da nađem jednog ili dva slušaoca – opet primoravam javnost da me sluša, i govorim o svom trogodišnjem iskustvu u jednoj carinarnici. Nikada niko nije vernije sledio primer čuvenoga „P. P., parohijskog zapisničara“. Međutim, istina se sastoji u tome što se i pisac, kad baca svoje listove u vetar, ne obraća

množini, koja će odbaciti njegovu knjigu, ili je neće nikad ni uzeti u ruke, već malom broju onih koji će ga razumeti bolje nego većina njegovih školskih drugova ili životnih saputnika.

Neki pisci, zaista, čine mnogo više od ovoga, upuštajući se u veoma poverljive dubine razotkrivanja, koje se mogu umesno kazati samo i jedino srcu i duši potpuno prijateljskim. Pisci veruju da će štampana knjiga bačena u veliki svet pouzdano pronaći odvojeni deo njihove sopstvene prirode i upotpuniti celost njihovog bića time što će ga spojiti s onim odvojenim delom. Jedva da je pristojno kazati sve, čak i onda kad govorimo bezlično. Ali kako su misli hladne a reč nema, osim ako govornik ne ostvari neki istinski odnos sa svojim slušaocima, tako nam se može oprostiti što ćemo zamisliti nekog prijatelja, ljubaznog i osetljivog, iako ne baš najprisnijeg, kako sluša našu priču. I tada, pošto je naše urođeno snebivanje uklonjeno prijateljstvom, možemo se podičiti okolnostima koje su oko nas, pa i u nama samima, i ponovo zadržati naše najintimnije ja pod koprenom.

Do ove mere i u ovim granicama, čini mi se, pisac može biti autobiografičan a da ne povredi prava čitaoca, kao ni svoja sopstvena.

Dalje, videće se da ovaj opis Carinarnice ima izvesnu osobinu koja se uvek dopušta u književnosti, koja će objasniti na koji je način veliki deo narednih stranica dospelo u moje ruke, i pružiti dokaze za to da je priča koju sadrže istinita. Eto to – želja da zauzmem svoj pravi položaj kao urednik, ili nešto malo više nego to, za ovu najdužu pripovetku u mojoj zbirci – jeste jedini stvarni razlog što tražim lični kontakt s

publikom. Pri izvršenju glavnog zadatka bilo je potrebno, s nekoliko spoljašnjih crta, dati bledu sliku načina života koji niko ranije nije opisao, kao i opis nekoliko lica koja se u njoj kreću, a među kojima je slučajno i sam pisac.

U mom rodnom gradu Sejlemu stoji jedna zgrada na ulazu u ono što je, pola veka ranije, u doba starog Kralja Derbija, bilo prometno pristanište, a koje je sada zakrčeno trošnim drvenim kućama, i pokazuje malo ili nimalo znakova trgovačke živosti; sem kada kakva barka ili brig nasred usnulog keja iskrcava kože; ili kakav škuner iz Nove Škotske izbacuje tovar drva za ogrev. Uvrh pomenutog već oronulog keja, koji plima često plavi, i gde se podno niza zgrada i iza njih vidi trag mnogih prospavanih godina u vidu nabujalog korova – ovde, odakle se sa glavnih prozora otvara ovaj nimalo veseli pogled, i dalje duž zaliva, diže se jedna prostrana građevina od opeke. Sa najviše tačke krova, svakog popodneva tačno u pola četiri, na vetru ili tihom vremenu, leprša se ili visi nepokretna zastava republike, ali s njenih trinaest pruga okrenutih vertikalno, umesto horizontalno, što pokazuje da je ovde građansko a ne vojno nadležstvo vlade Ujka Sema.

Prednja strana zgrade ukrašena je portalom od šest drvenih stubova, koji nose balkon, ispod koga široke granitne stepenice silaze prema ulici. Iznad ulaza lebdi ogroman primerak američkog orla s raširenim krilima, sa štitom na prsima, i ako se dobro sećam, sa svežnjem međusobno izmešanih munja i oštih strela u svakoj kandži. S poznatim srditim temperamenom, kojim se odlikuje ova nesrećna ptica, ona izgleda kao da, oštrinom svoga kljuna i oka i opštim prkosnim stavom,

preti nevinoj zajednici; i kao da naročito opominje građane koji paze na svoju bezbednost da se ne usude da uđu u zgradu koju ona osenčava krilima. Ali ipak, ma koliko da je nalik na vešticu, mnoga lica u ovom istom času traže zaštitu pod krilima ovog državnog orla, jer uobražavaju, valjda, da su njegove grudi meke i tople kao perjani jastuk. No, on nije osobito nežan, čak ni kad je najbolje volje, i pre ili posle – češće pre nego posle – spreman je da istera svoje štićenike iz gnezda oštrim kandžama, kljucanjem ili zlom ranom od oštih strela.

Kaldrma oko gore opisane zgrade – koju možemo i odmah da nazovemo pristanišnom carinarnicom – veoma je obrasla travom, što pokazuje da je u poslednje vreme nisu mnogo uznemiravale noge zaposlenih ljudi. Ipak, ponekad u godini, desi se kakvo prepodne kada poslovi poteku življim tokom. Takvi slučajevi mogu podsetiti građane na onaj period uoči rata s Engleskom, kad je Sejlem bio samostalno pristanište, a ne mesto, kao sada, prezreno od vlastitih trgovaca i brodovlasnika, koji puštaju kejeve da se ruše dok njihova preduzimljivost diže, sasvim bez potrebe i zahvalnosti, snažnu trgovačku maticu Njujorka i Bostona.

U takvim jutrima, kad se desi da tri-četiri broda dođu u isti mah – obično iz Afrike ili Južne Amerike, ili se spremaju da otplove tamo – čuje se bat čestih koraka, koji živo silaze niz granitne stepenike ili se penju uz njih. Ovde možete pozdraviti preplanulog brodovlasnika i pre njegove rođene žene, u času kad dolazi u luku, s čađavom kutijom pod miškom, u kojoj su dokumenti lađe. Ovamo u Carinarnicu svraća i lično brodovlasnik, veseo ili zabrinut, ljubazan ili natmuren,

u zavisnosti od toga kako je ostvaren njegov plan putovanja, da li u robi koja će se brzo pretvoriti u zlato, ili je zatrpan nepotrebnim tovarom od koga ga niko neće brzo osloboditi. Ovde, takođe, vidimo i budućeg trgovca izborana čela, pro-sede brade, iznurenog brigama – ali sada je početnik lepog izgleda i kuša sreću u trgovini. Tako mladi vuk oblizuje krv, i već daje smele poruke lađi svoga kapetana, a bolje bi bilo da se igra brodićima pored neke vodenice. Druga figura ove slike je mornar, koji se obavezao da plovi, a sad moli za zaštitu; ili koji je skoro prispeo pa bled i iznemogao traži uput za bolnicu. Ne smemo zaboraviti ni kapetane zarđalih malih škunera što donose drva za ogrev iz britanskih provincija; ti ljudi grubog izgleda odeveni su u voštano platno i nisu tako živahni kao Amerikanci. Ali oni predstavljaju prilično važan elemenat u slici naše trgovine, koja stalno opada.

Skupite sva ova lica zajedno, kao što se to i dešavalo ponekad, i dodajte razna druga, koliko da bi skupina bila raznolika, i Carinarnica će oživeti kao pozornica. No, penjući se uz stepenice, češće ćete ipak videti – leti u predsoblju, a u određenim sobama po ružnom ili zimskom vremenu – red poštovanja dostojnih lica, kako sede na staromodnim stolicama, koje su vrhovima zadnjih nogu oslonjene na zid. Ova lica često spavaju, a s vremena na vreme može se čuti kako razgovaraju, glasovima koji nisu ni govor ni hrkanje, s onim odsustvom snage kojim se odlikuju žitelji u sirotinjskim domovima, kao i sva ostala ljudska bića koja žive od milostinje, nekog monopola, ili od čega god, samo ne od svog sopstvenog rada. Ova stara gospoda – koja su sedela kao Mateja kad

je primao carinske dažbine, samo što nisu bila zgodna da kao Mateja budu pozvana u apostolsku misiju – bili su carinski činovnici.

Sem toga, s leve strane kapije nalazi se jedna soba, ili kancelarija, oko četiri i po metra kvadratnih, prilično visoka; dva njena prozora na luk gledaju nagore spomenuti oronuli keaj, a treći na jednu uzanu ulicu, i jedan deo Derbi strita. Sa sva tri prozora mogu se videti bakalnice, radionice tesača kamena, prodavnice jeftinog lađarskog odela i radnje koje snabdevaju brodove sitnicama, oko čijih su se vrata obično videle grupe starih besposličara i drugih lučkih pacova što se skupljaju na ulicama svih morskih pristaništa. Samo je ova soba puna paučine i prljave stare boje; njen je pod posut sivim peskom, što je na drugim mestima davno napušteno, i lako se da zaključiti, po opštoj zapuštenosti, da je ovo neko svetište u koje vrlo retko zalaze žene sa svojim magijskim oruđima – metlom i krpom. Što se tiče nameštaja, tu su peć s ogromnim sulundarom, stari hrastov pisaći sto s tronošcem, dve-tri stolice s drvenim sedalima, veoma rasklimane i slabe; a ne treba zaboraviti ni biblioteku – nekoliko polica, više desetina svezaka kongresnih odluka i jedan debeli zbornikom carinskih zakonskih propisa. Jedna limena cev probija se kroz tavanicu i služi za razgovore s drugim delovima zgrade. I ovde biste, poštovani čitaoče, pre nekih šest meseci, mogli zateći – gde korača od ugla do ugla, ili sedi na visećoj stolici, nalakćeno na sto, s pogledom koji luta po stupcima jutarnjih novina – ono isto lice koje vas je srdačno pozvalo u svoju vedru malu radnu sobu, gde sunčev zrak tako prijatno igra kroz vrbove grane sa zapadne strane

stare sveštenečke kuće. No ako biste sada pošli tamo da ga potražite, uzalud biste pitali za carinskog kontrolora. Reorganizaciona metla počistila ga je iz ureda i sad dostojniji poslenik ima njegov čin i prima njegovu platu.

Ovaj stari Sejlem – moj rodni grad, iako sam živio dugo van njega, kao dečko i posle u zrelih godinama – ima, ili je imao, svu moju ljubav, čiju silu nisam nikad osećao dok sam stvarno živio u njemu. I doista, ako se imaju u vidu njegove glavne crte: fizički izgled, s ravnom i jednolikom površinom, pokrivenom uglavnom drvenim kućama, bez pretenzija ka arhitektonskoj lepoti; neuređenost, koja nije bila ni slikovita ni neobična, već samo dosadna; ulice koje se zamorno pružaju celom dužinom poluostrva, s bregom gde su vešala i tamnica na jednom kraju, a sirotinjski dom na drugom – bilo bi sasvim opravdano zavoleti ga koliko i kakvu razbijenu šahovsku tablu. Ipak, iako sam uvek bio srećniji u drugim mestima, postoji u meni izvesno osećanje za stari Sejlem, koje u nedostatku boljeg imena moram nazvati ljubavlju. Osećanje se verovatno može objasniti dubokim i starim korenima koje je moja porodica pustila u to zemljište. Ima skoro dva stoleća i četvrt otkako se rođeni Britanac, najraniji useljenik moga imena, nastanio u divljoj, šumom obrasloj naseobini, koja je kasnije postala grad. I ovde su se njegovi potomci rađali i umirali i mešali svoje zemne ostatke s ovim tlom, dok naposletku njegov znatan deo nije postao srodan ovom smrtnom okviru u kojem i ja za nešto malo svoga vremena hodam ulicama. Zato, delimično, osećanje koje me vezuje jeste simpatija praha prema prahu. Malo mojih zemljaka zna šta je to;

nitni smatraju da je potrebno poznavati ga, jer je često seljenje možda bolje za rasu.

Ali osećanje ima i svoju moralnu vrednost. Lik onoga prvog pretka, zaogrnut porodičnim predanjem maglovitom i tamnom veličinom, stajao je pred mojom dečaćkom maštom od mog najranijeg sećanja. On mi se još javlja i uliva mi neku vrstu porodične simpatije za prošlost, koju ne osećam prema sadašnjici svoga grada.

Čini mi se da imam još veće pravo da živim u njemu zbog tog pretka, bradatog, ozbiljnog, u crno odevenog, sa šiljastim šeširom – pretka koji je među prvima došao s Biblijom i mačem i pošao novim putem s tako gospodskim držanjem i ostavljao snažan utisak čoveka rata i mira – jače pravo nego moje lično, jer se moje ime retko čuje, a moje lice malo ko poznaje. On je bio vojnik, zakonodavac, sudija, crkveni poglavar; imao je sve puritanske osobine, i dobre i rđave. Strogo je progonio druge, čemu su svedoci kvekeri, koji su ga spomenuli u svojoj istoriji – govore o jednom slučaju njegove nečovečne strogosti prema nekoj ženi iz njihove sekte, čija će priča, bojim se, živeti duže nego ikakvi primeri njegovih boljih postupaka, mada je i njih bilo nekoliko. Njegov sin je, takođe, nasledio duh svireposti i veoma se istakao u mučenju veštica, tako da je njihova krv, može se reći, ostavila mrlju na njemu. Tako duboku mrlju, doista, da se njen trag morao zadržati i na njegovim starim suvim kostima, na groblju u Čarter stritu, sem ako se nisu sasvim raspale u prah! Ne znam da li je ikome od ovih mojih predaka palo na pamet da se pokaje i traži oprostaj od neba za svirepa nedela, ili i sad stenju pod

njihovim mučnim posledicama u nekom drugom stanju života. U svakom slučaju, ja, današnji pisac, kao njihov predstavnik, primam na sebe njihov greh radi njih, i molim se da ma kakvo prokletstvo koje ih je stiglo – kao što sam čuo, a što dokazuje i žalosna i nezavidna sudba njihovih potomaka mnogo godina unazad – bude s njih skinuto.

Ipak, nema sumnje da bi svaki od ovih strogih crnih vođa puritanaca smatrao da je sasvim dovoljno ispaštanje za njihove grehe to što je, posle tako dugog niza godina, staro stablo porodičnog drveta, obraslo jakom mahovinom, ponelo kao svoju najvišu granu jednog besposličara kakav sam ja. Nema cilja koji sam ja cenio a koji bi oni smatrali pohvalnim; nema moga uspeha – ako bi uopšte moj život van domaćeg kruga bio ozaren kakvim uspehom – koji oni ne bi smatrali ništavnim, ako ne baš i sramotnim. Šta je on, mrmlja jedna siva sen mojih predaka drugoj. Pisac pripovedaka! Kakvog se posla latio – zar se tako slavi Bog – zar se time služi ljudskom rodu u njegovo vreme? Zar se danas tako što radi? Onda bi taj izrod mogao biti i muzičar! Takvi su se pozdravi izmenjivali između mojih predaka i mene preko provalije vremena! Pa ipak, neka me preziru koliko hoće, jake nasleđene crte njihove prirode vezuju me s njima.

Ukorenjena duboko s ovom dvojicom ozbiljnih i energičnih ljudi, u prvu mladost i detinjstvo ovog grada, naša loza otad uvek živi ovde; i uvek je bilo uvažavana; nikada je, koliko mi je poznato, nije osramotio nijedan njen član. Ali je i retko, to jest nikada posle prva dva pokolenja, učinila ikakvo značajno delo, ili stekla prava da je javnost prepoznata. Postepeno,

ona se gotovo izgubila iz vida, kao što stare kuće u ulici dopola utonu u naslage novoga zemljišta. S oca na sina, više od sto godina, oni su plovili morem; i kad se takav osedeo brodovlasnik u svakom pokolenju povlačio s broda u svoj dom, jedan dečak od četrnaest godina zauzimao bi nasleđeno mesto na pramcu ispred katarke, izlagao se slanoj peni i vetru, koji su gonili njegovoga oca i dedu. Dečko bi takođe prešao sa pramca u kabinu, proveo burno zrelo doba i vraćao se sa svojih lutanja po svetu da ostari, umre i pomeša svoj prah s rodnom zemljom. Ovo dugo porodično poznanstvo s jednim mestom kao svojom kolevkom i otpočinkom stvara srodnost između ljudskog bića i mesta, sasvim nezavisno od ma kakve draži prizora ili moralnih prilika koje ga okružuju. Ovo nije ljubav, već instinkt. Novi stanovnik, koji je sam došao iz tuđe zemlje, ili su tu došli njegov otac ili deda, nema mnogo prava da se naziva Sejlemcem; on i nema pojma o privrženosti kao u školjke, kojom se kakav stari doseljenik, preko koga klizi treći vek, hvata za mesto gde su se i njegovi preci bili uvrežili. Ništa ne znači što je to mesto za njega bez radosti; što je umoran od starih drvenih kuća, od blata i prašine, ubistveno dosadnog izgleda; hladnog istočnog vetra i najhladnije društvene atmosfere – sve ovo, i ma kakve druge nedostatke da vidi ili da uобрази, ne menja ništa. Čar se produžava i toliko je snažna kao da je rodno mesto raj na zemlji. To je bio i moj slučaj, osećao sam skoro kao sudbu da je Sejlem moj zavičaj; tako da iste crte lica i karaktera, koje su ovde odavno poznate, mogu biti i za moga kratkoga života viđene i upoznate u starom gradu; jer uvek kad bi jedan predstavnik loze legao

u grob, drugi bi, takoreći, preuzeo njegovo mesto stražara u glavnoj ulici. Najzad, ovo isto osećanje dokazuje da ta veza, koja je postala nezdrava, treba da bude raskinuta. Ljudska priroda neće napredovati, kao ni krompir ako se sadi i presađuje dugi niz pokolenja na istom iznurenom zemljištu. Moja su se deca rodila u drugim mestima, i ako ja mogu uticati na njihovo dalje usavršavanje, trebalo bi da puste korenje u novo tle.

Kad sam napustio staru sveštenu kuću, ova čudna neobjašnjiva, nevesela i neradosna privezanost za moj rodni grad bila je glavni povod koji me je doveo da popunim jedno mesto u Ujka Semovoj zgradi od opeke, iako sam mogao otići, i bilo bi bolje da sam otišao, nekuda na drugu stranu. Ali takva mi beše sudba. Ovo nije bio ni prvi ni drugi put da ja odem daleko – kako se činilo, zauvek – ali sam se ipak vraćao, kao izlizani marjaš. Kao da je Sejlem za mene bio neizbežno središte vasiona. Tako sam se, jednog lepog jutra, popeo uz granitne stepenice, s predsednikovom odlukom u džepu, i predstavio se zboru gospode koja je trebalo da mi pomažu u mojoj teškoj dužnosti kontrolora u Carinarnici.

Veoma sumnjam – ili možda ne sumnjam nimalo – da je ijedan činovnik u Sjedinjenim Državama, bilo u građanskoj ili vojnoj službi, imao takvu zbirku staraca pod svojom komandom kao ja. Šta se dešava s najstarijim stanovnicima, bilo mi je odmah jasno čim sam ih pogledao. Jer za više od dvadeset godina pre ovog doba, nezavisan u svom položaju, upravnik je zaštitio sejlemsku Carinarnicu od promenljivog političkog vrtloga koji čini činovnički položaj tako labavim. Vojnik – najuvaženiji vojnik Nove Engleske – stajao je čvrsto

na svom položaju, i pošto je sam bio obezbeđen mudrom liberalnošću narodnih vlada pod kojima je služio, bio je zaštita svojim potčinjenim u mnogim časovima opasnosti i strahovanja. General Miler bio je odsečno konzervativan čovek, na čiju je dobrodušnu prirodu navika imala priličan uticaj; ona ga je privezivala jako za poznata lica pa ih je s mukom menjao čak i kad je promena donosila očigledno poboljšanje. Stoga, kad sam stupio na svoju dužnost, našao sam skoro sve same starce. Oni su bili, većinom, pomorski kapetani u ostavci, koji su, pošto su se naljuljali na svakom moru i hrabro se odupirali burama života, najzad uplovili u mirnu luku, gde ih je malo šta uznemirivalo, osim periodičnog straha od predsedničkih izbora, i svi su do jednoga produžili ovde svoj životni rok. Mada su kao i ostali ljudi bili podložni starosti i bolesti, imali su neku amajliju, ili nešto tako, što nije davalo smrti da im se približi. Dvojica ili trojica, kako su me uveravali, patila su od kostobolje i reumatizma, često su ležali i nisu nikad ni pomišljali da dođu u Carinarnicu dobar deo godine. Ali posle kakve mlitave zime izmileli bi na toplo sunce, u maju ili junu, išli bi lenjo na svoju dužnost, i kad im je bilo udobno i prijatno, vraćali bi se ponovo u krevet. Moram priznati da sam kriv što je bila skraćena činovnička služba nekolicini ovih uvaženih republikanskih službenika. Njima je bilo dopušteno, po mojoj predstavi, da se odmore od svog napornog rada, no oni su se odmah zatim – možda što im je jedini princip života bila revnost u službi otadžbine, u šta i ja verujem – povukli na bolji svet. Za mene je pobožna uteha što im je, mojim uplitanjem, dato dovoljno vremena da se pokaju zbog grešnih

i korumpiranih postupaka za koje se misli da ih svaki carinik mora počiniti. U raj ne vode ni prednja ni zadnja vrata Carinarnice.

Većina mojih činovnika bili su vigovci. Bila je sreća za njihovo bratstvo što novi kontrolor nije bio političar – jer, iako je bio veran demokratskim načelima, niti je bio postavljen niti je ostao u službi iz političkih obzira. Da je bilo drugačije – da je aktivan političar bio postavljen na ovaj uticajni položaj, i da je preuzeo laki zadatak starešine umesto upravnika vigovca kome bolest nije dopuštala da lično upravlja – jedva da bi ijedan od staraca disao još mesec dana zvanični vazduh, pošto bi se anđeo smrti uspeo uz stepenice Carinarnice. Prema utvrđenom pravilu koje je važilo u tim poslovima, prva bi dužnost političara bila da stavi pod sekiru giljotine sve ove sede glave. Jasno se moglo zapaziti da su ovi starci strahovali od neprijatnosti s moje strane. Bilo mi je bolno, a u isti mah zabavno, da posmatram strah koji je pratio moj dolazak; da vidim poneko čelo izabrano poluvekovnim burama kako postaje smrtno bledo od pogleda tako bezopasnog čoveka kao što sam ja; da otkrivam, kad mi se obraća jedan ili drugi, podrhtavanje glasa, koji je u prošlosti bio naviknut da hući kroz govornu trubu, dovoljno promuklo da od straha nagna i samog Boreja na ćutanje.

Oni su znali, ti izvanredni starci – odnosno neki od njih, opterećeni nesposobnošću za obavljanje posla – da je prema svim utvrđenim pravilima trebalo da ustupe mesto mlađima, politički ispravnijima i uopšte spremnijima da bolje od njih služe našeg Ujka Sema. I ja sam to znao, ali mi srce nikad nije

dopuštalo da postupim prema svom uverenju. Stoga, jako i opravdano, na pokudu samoga sebe i prilično nauštrb svoje činovničke savesti, oni su za vreme moga starešinstva produžili da puze po kejevima, i da u besposlici gmižu gore-dole po stepenicama Carinarnice. Takođe su mnogo vremena provodili spavajući po uglovima u kojima su se ustalili, na stolicama naslonjenim na zid; svakako, budili bi se dva-tri puta u toku jutra, da dosađuju jedan drugome nekoliko hiljada puta ponovljenim starim anegdotama s mora i plesnivim šalama, koje su postale njihove lozinke i odzivi.

Čini mi se da se ubrzo otkrilo da novi kontrolor nije mnogo opasan. Stoga, vesela srca i sa srećnim ubeđenjem da služe korisno – bar samima sebi ako ne i našoj ljubljenoj otadžbini – ovi dobri starci vršili su razne službene formalnosti. S razumevanjem su ispod svojih naočara zavirivali u magacine brodova! Veoma su se uzrujavali zbog sitnica, ali su najčešće bili neosetljivi za veće nepravilnosti, na koje su gledali kroz prste. Kad god bi se desila takva prestupna pogreška – kad bi kakav tovar skupocene robe bio prokrijumčaren na obalu oko podneva, na primer, upravo pod njihovim neopreznim nosom, ništa nije moglo prevazići njihovu budnost i revnost s kojom su pristupali da stave pod katanac, i pod dvostruki katanac, i pečatom obezbede sve pristupe okrivljenoj lađi. Umesto ukora za raniju nebrigu, pošto se prestup već dogodio, slučaj bi zahtevao pohvalu njihovoj obazrivosti; zahvalno priznanje njihovoj revnosti, posle, kad se više ništa nije moglo popraviti.

Imao sam luckastu naviku da se prema ljudima ophodim vrlo ljubazno kad ne bi bili više nego obično neprijatni. Bolja

strana karaktera moga drugara, ako on ima neku bolju stranu, odmah mi izlazi pred oči i stvara sliku po kojoj ga prepoznajem. Pošto je većina ovih starih carinskih službenika imala dobrodušne crte i kako je moj stav prema njima bio rođački i zaštitnički, što je pomoglo razvoju prijateljskih osećaja, ja sam ih uskoro sve zavoleo. Bilo je pravo zadovoljstvo u letnjim jutrima – kada je jaka žega, koja je skoro rastapala ostale pripadnike ljudskog roda, davala tako prijatnu toplotu njihovim poluukočenim telima – bilo je, dakle, prijatno čuti kako ćeretaju u zadnjem predsoblju, poređani pored zida, kao i obično, dok se zaleđena duhovitost prošlih pokolenja kravila i dolazila žuboreći smehom s njihovih usana. Spolja veselost starih ljudi veoma liči na dečju radost; razum, kao i dublji smisao humora, igraju u njoj neznatnu ulogu. Kod njih, kao i kod dece, plam je na površini i daje obasjan i veseo izgled i grani i sivom trulom stablu. U jednom slučaju, ipak, to je stvarni sunčev sjaj; u drugom, više je nalik na fosforescentno svetlucanje trulog drveta.

Bilo bi žalosno nepravedno, reći će čitalac, predstaviti sve moje divne stare prijatelje kao izlapele starce. Prvo, nisu svi moji pomoćnici bili starci, bilo je među njima i ljudi u punoj snazi i zdravlju, ljudi vidne sposobnosti i energije, i uopšte viših darova nego što se to videlo po lenjivom i zavisnom načinu života, na šta ih je bila osudila kobna zvezda pod kojom su se rodili.

Osim toga, beli pramenovi kose često su bili slamni krov nekog intelektualnog stana u dobrom stanju. Ali što se tiče većine moga zbora veterana, neće biti nikakvo zlo ako ih ja

predstavim kao skup dosadnih starih duša, koje nisu sabrale ništa što bi bilo vredno sačuvati od raznolikog životnog iskustva. Izgleda da su oni odbacili zlatno jezgro praktične mudrosti, koje su često imali prilike da uberu, pa su vrlo brižljivo sačuvali samo prazne ljuske. Govorili su sa mnogo više zanimanja i zanosa o svome doručku i jučerašnjem, današnjem ili sutrašnjem ručku nego o brodolomu pre četrdeset-pedeset godina, ili o svim svetskim čudima koja su videli svojim mladićkim očima.

Otac Carinarnice – patrijarh ne samo ovog malog odreda činovnika već, usuđujem se da kažem, uvaženog zbora dugogodišnjaka i širom Sjedinjenih Država – bio je stalni inspektor. On bi se s pravom mogao nazvati zakonitim sinom carinskog sistema, obojen vunom, ili možda pre rođen u purpuru; jer je njegov otac, neki pukovnik iz vremena Revolucije i negdašnji blagajnik pristaništa, stvorio taj položaj za njega i naznačio svoga sina da ga preuzme u onim davnim godinama kojih se seća još vrlo malo živih ljudi. Ovaj inspektor, kad sam ga prvi put upoznao, imao je oko osamdeset godina, ili blizu, ali zacemento je bio jedan od najdivnijih primeraka zimzelena koji biste bili radi da pronađete, makar ga tražili čitavog života. Sa svojim rumenim obrazima, čvrstim telom elegantno odevenim u plavi kaput sa svetlim dugmetima, sa svojim živim i krepkim hodom, sa zdravim i srdačnim izgledom, po svemu je izgledao – ne zaista mlado – već kao neka vrsta novog proizvoda majke prirode u čovečjem obliku, kome se starost i slabost ne smeju približiti. Njegov glas i smeh, koji su stalno odjekivali Carinarnicom, nisu imali ništa od onog podrhtavanja i